

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Valerii Andreae Desselii Erotemata Ivris Canonici

Andreas, Valerius

Francofurti & Lipsiae, 1720

Liber II.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63277](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63277)

LIBER II.

TITULUS I.

De judiciis.

Primordiis juris expositis, conditor Decretalium recte & Justiniani exemplo subjicit tractatum de judiciis, quæ sunt juris objecta, in quo jus versatur. Sed Justinianum in methodi observatione superavit: quatenus Imperator non uno loco omnes actus judiciales posuit, neque in secunda parte Digestorum, neque in tertio libro Codicis, sed in alia & diversa loca tam in Digestis quam in Codice dispersit; hoc autem libro omnes pulcherrimo ordine disponuntur, ut ex sequenti interpretatione apparebit. Datur ergo primo loco titulus generalis de judiciis tanquam hujus libri fundamentum. §. Quia vero huic tractatui videor satisfecisse *D. b. t.* hic tantum addam judiciorum divisionem in Ecclesiastica & secularia. Ecclesiasticum judicium est, quod coram giudice Ecclesiastico inter personas Ecclesiasticas, vel saltem contra personam Ecclesiasticam (siquidem actor sequitur forum *rei*, ut *seq. tit.* dicetur) aut de causa Ecclesiastica

d 2

stica

stica agitur. Seculare est, quod coram iudice laico inter personas seculares de causa seculari exercetur. *cap. 2. & inf. tit. pro. cap. 1. & c. licet 10. & c. seq. & Clem. 2. & de offic. jud. delegat. c. causam matrimonii cum sim.*

II. De foro competentis.

- 1** Jam explicandi sunt actus quoque magis ad iudicia pertinentes. Sex sunt in quibus enarrandis sequentes huius libri tituli continentur. I. Præparatoria iudicii, id est, quæ cumque fiunt ante litem contestatam. II. Principium iudicii, id est, litem contestatam. III. Media, quæ litem contestatam & sententiam definitivam sunt interjecta. IV. Finis, id est, sententia, & ejus executio. V. Impedientia jurisdictionem, vel sententiæ executionem.
- 2** VI. Confirmantia. §. Incipiamus a præparatoriis futuri iudicii. Primum præparatorium est vocatio in jus, de qua *D. & C. de ius vocand.* §. Nota primo, reum vocandum esse ad iudicem competentem: qua de re præcipitur hoc titulo, & *D. de iudic. & C. de ius omni iudic. & 13. titulis sequentibus.* §. Nota secundo, sicut iure civili. *C. de iurisdict. non iudic. l. 2.* ita etiam iure canonico actum sequi forum rei, *cap. cum sit. 8.* §. Nota tertio, clericos habere privilegium ne conveniantur coram iudice laico: cui privilegium renunciare non possunt. *cap. si diligenti. 11.*

III. De libelli oblatione.

Secundum iudicii preparatorium est libelli conventionalis oblatio: de qua dixi ad iii. D. de edend.

IV. De mutuis petitionibus.

Tertium preparatorium est reconventio seu mutua petitio, qua reus actorem suum invicem convenit. §. Nota primo, non idem esse reconventionem, & mutuam conventionem. *Inf. l. 6. de rescr. c. 3.* nam reconventio respicit ad conventionem, ideoque non solum fit apud eundem iudicem, apud quem facta est conventio. *3. q. 8. c. 1. vers. cujus.* sed etiam eodem iudicio & eadem sententia terminatur. *c. 1. & rescriptum super conventionem impetratum,* obtinet etiam in reconventionem. *d. c. 3.* mutua vero conventio potest per se spectari, tanquam iudicium per se, non habita ratione conventionis. *Inf. de ordin. cogn. c. 2.* Quare omnis reconventio est mutua petitio: sed non recipitur, ut omnis mutua petitio sit reconventio. §. Nota secundo, reconventionem seu mutuam petitionem fieri posse, non solum coram iudice ordinario, sed etiam coram delegato. *c. 1. §. lib. 6. de rescript. d. c. 3.* non coram arbitro compromissario, quia fines compromissi excederet. *Sup. de arbit. c. 6. §.* Nota tertio, 4

d 3

nec

nec excommunicatum posse reconvenire. *de except. c. 5. in fin.* nec criminaliter accusatum. *3. q. 11. cap. 1. & 2.* nec super appellatione conventum. *Inf. de ordin. cogn. l. 1.*
 Hactenus de præparatoriis, quæ fiunt in lite contestatam.

V. De litis contestatione.

Hic titulus extat etiam *C. libr. 3. No.* primo, litis contestationem esse principium iudicii. *C. eod. l. 1. & D. res. rem l. 1. amplius 15.*

VI. *Ut lite non contestata non procedatur ad receptionem testium, vel ad sententiam definitivam.*

Nota secundo, litis contestationem esse necessariam, ut ea omissa sequenti actus non valeant. *Sup. tit. prox. l. 1. un.* inde ea omissa iudex nec probationes recipere, nec sententiam ferre debet, ut hoc ostenditur.

VII. De iuramento calumnie.

Lite contestata, varii actus ante sententiam definitivam interponuntur: sed tria genera referuntur. In primo genere ponitur iusjurandum calumnie: in secundum probationes: in tertio progressus adversus contumacem, vel fatentem, vel negantem.

De jurejurando calumniae dictum est *C. lib. 2 tit. 58.* §. Nota primo, etiam clericos jurare debere in causis propriis, non in causis ecclesiae. *cap. 1. & cap. 5.* §. Nota secundo, paratos, cum jurant, non tactis sed propositis tantum Evangeliiis jurare. *c. ultim. §. 5.* Nota tertio, *cap. 2.* hujus tituli, quo cavetur ut in causis spiritualibus non juretur de calumnia, abrogatum esse. *Inf. lib. 6. c. 1. §. ult.* Nota quarto, jure civili hoc jusjurandum nec expresse nec tacite posse praetermitti, quin iudicium reddatur nullum. *C. hoc. tit. 2. §. sed quia veremur.* jure autem canonico si hoc jusjurandum non expresse sed tacite sit remissum, id est, si petitum non sit, processum sustineri. *Infr. lib. 6. d. cap. 1. §. 1.* Haec acta sint de jurejurando calumniae.

HX. De dilationibus.

Sequuntur dilationes, de quibus dixi ad titulum. *D. de feriis & dilation.*

IX. De feriis.

Dilationum variae causae deinceps tractantur. Prima causa propter ferias, de quibus dixi *D. b. r.*

X. De ordine cognitionum.

Secunda causa est propter ordinem iudiciorum, de quo dictum est *C. de ordin. judic.* accidit enim, ut aliqua cognitio differatur,

d 4

donec

donec altera terminetur; exempli causa, cum de natalibus & hæreditate quæstio est, sustinetur, donec de natalibus pronuncietur. c. 3.

XI. De plus petitionibus.

Tertia causa est propter plus petitionibus de qua *C. b. i.* Nam si quis plus tempus petat: tempus, quo expectare debebat, duplicatur, atque ita petitio ejus differuntur, nec tempus hoc duplicatum effluxerit. *vers. ei vero. & Instit. de except. §. tempus. vers. hodie.*

XII. De causa possessionis, & proprietatis.

Quarta causa est propter concursum petitorio & possessorii judicii. Nam petitorio prius possessionis quæstio finiri debet, quam petitorio agatur de proprietate. *interd. l. 3.* Jure tamen pontificio quæstiones possessoria possunt agitari una cum petitorio; alia vero sunt, quæ sui naturæ indicationem dominii præcedunt. c. 5. Quando possunt utraque judicia simul agitari, in pronuntiatione judicis præmittitur possessio, in executione prævalet proprietatis.

XIII. De restitutione spoliatorum.

Cum autem aliquid de spolio conquisitum prius possessio debet ei restitui, quantum ad proprietatem petens audiatur. c. 1. & c. 2.

Sup. de ordin. cognit. c. ult. & D. de jud. l. si de
37. & ad leg. Jul. de vi publ. l. 5. §. 1. §. Spo-
 iam est violenta possessionis privatio. *c. 1. 2. 3.*
& passim. §. Quæ in omnes res cadit, mobi-
les. c. gravis. immobiles. c. 1. & jura. c. olim 17.
 Et vel fit per vim expulsiuam. *c. 6. vel per*
 vim ablatiuam. *d. c. gravis. vel per vim com-*
 pulsatiuam. *c. 2. §. Alia vero est spoliatio li-*
 cita, quæ iure iubente fit. *Sup. de renunc. c.*
in dubiis 8. & de arat. & qual. c. cum bona 8.
& de pact. c. 6. §. Spoliaste illicite dicitur
 etiam iudex, qui prætermisso juris ordine, ali-
 quem iure suo vel re sua privat. *c. conqueren-*
te 7. & qui spoliandum mandavit, aut spolia-
 tionem suo nomine factam ratam habuit.
c. cum ad sedem. 15. vel rem a spoliatore acce-
pit. c. sepe. 18. §. De spolio conqueritur ali-
 quis aut agendo (id est, conueniendo, vel re-
 conueniendo) aut excipiendo. Priori casu
 spoliatus est restituendus. Posteriori casu
 non cogitur actori ante restitutionem re-
 spondere. *Sup. de mutu. petit. c. ult. Hucusque*
 de dilationibus, & earum causis.

XIV. De dolo & contumacia.

Dinceps agitur de iudicii progressu in re-
 um contumacem, vel confitentem, vel
 negantem. §. Contumax est, qui dolo malo
 iudici non obtemperat; quare si in ius voca-
 tus se non sistat, legitimo impedimento ces-
 sante,

sante, contumax dicitur. *c. 6. in fin. §. 1.*
 contumacia variis modis coercetur. *Inf. lib. 6. c. 1.*
 reus contumax damnatur in expensas *Inf. lib. 6. c. 6. in fin.* quod obtinet etiam in actione
 per contumaciam abfuit: & insuper ad
 novam citationem non admittitur, nisi
 veat se in assignato termino comparere
Inf. lib. 6. c. 1.

*XV. De eo qui mittitur in possessionem
 rei servandæ causa.*

¹ **S**ecundo actor mittitur in possessionem
 servandæ & custodiæ causa, si modo
 lis causa, ut actor in possessionem mitti
 fit. *Sup. ut lit. non contestat. c. 3. id est, si
 actio sit de rebus profanis, non de dignitate
 seu personatu, vel beneficio ecclesiastico
 tinendo: tunc enim non est locus
 in possessionem, sed proceditur ad sententiam
 definitivam. Inf. lib. 6. c. un. vel contumacia
 censuram ecclesiasticam coercetur, & per
 compellitur. d. c. 3. §. Ergo qui in possessionem
 nem missus est rei servandæ causa, tantum
 stodiam habet. d. c. 3. sed reo intra
 non offerente cautionem se iudicio statim
 possessionem obtinet. c. 1. §. 2.*

XVI. Ut lite pendente nihil innovetur.

Superioris tituli doctrina est exceptio
 regulæ, Lite pendente nihil est innovandum

Lis pendere dicitur non solum post
restitutionem. *Inf. de verb. signif. c. ex par-*
ticipio. sed etiam (ut Doctoribus placet) post
restitutionem reo intimatam , usque ad senten-
tiam definitivam *c. 1. & 2.* imo etiam post
sententiam definitivam , si ab ea sit appella-
tum. *Sup. de offic. judic. deleg. c. pastoralis 28.*
præterea. & Inf. de sentent. & re jud. c. 1.
de appellat. c. saepe contingit. 44. vers.
aliois.

XVII. De sequestratione possessionum, &
fructuum.

Tertio res sequestrantur. *Sup. de dolo &*
contumac. c. 2. De sequestratione dixi ad
C. de probib. sequest. pecun.

XIIX. De confessis.

Consequenter agitur de confitente : de
quo dixi *D. eodem tit.*

XIX. De probationibus.

Cum dictum sit de reo contumace , vel
confitente : superest , ut dicatur de reo in-
ficiante. Contra hunc debet probare actor,
quod intendit. De probationibus agitur cum
in genere, ut & *D. & C. eod. tit.*

XX. De testibus, & attestationibus.

Cum in specie. Cum autem aliæ sint pro-
bationes proprie dictæ, aliæ verius rele-
vationes ab onere probandi, quam probatio-
nes:

nes: recte incipit a probationibus proprie
ctis: quarum duo sunt genera: vel enun-
batur per testes, vel per instrumenta. C.
l. 4. & de fin. instrum. l. emancipatione.
2 de test. l. 2. §. De testibus dixi D. b. l.
nota primo, testem, & attestationem
re: quia testis est persona, quae testimo-
perhibet: attestatio est dictum testis,
etiam testimonium appellatur. D. eod. l.
Gabinio.

XXI. De testibus cogendis, vel non.

NOta secundo, testes regulariter coguntur
monium dicere, videlicet nisi iurata
sentur. D. de testib. l. 1. §. 1. & C. de
quando. 19.

XXII. De fide instrumentorum.

DE iustrumentis dixi D. hoc tit. Hactenus
de probationibus proprie dictis.

XXIII. De praesumptionibus.

RElevant ab onere probandi, primo
sumptiones, de quibus dixi ad t. D. de
bat. & praesumpt.

XXIV. De iurjuranda.

SECUNDO iurjurandum, de quo dictum
D. hoc tit. de probationibus hactenus.

XXV. De exceptionibus.

PROBATA actoris intentione, reus
demnabitur, nisi aliqua exceptione se de-
fendat.

Hunc tractatum exposui D. eodem

XXVI. De prescriptionibus.

Exceptionis species est prescriptio: nihil enim aliud est, quam exceptio a temporeempta, ut prescriptio quadriennii, quin-
quennii & longi vel longissimi temporis, ut
occurit ad tit. de except. prescript. & prajudic.
propositi sunt actus inter litem contestatam,
sententiam interjecti. Recte ergo subji-
tur titulus sequens.

XXVII. De sententia, & re judicata.

Hic titulo satisfeci ad tit. D. de re ju-
dicata.

XXVIII. De appellationibus, recusationibus,
& relationibus.

Consequenter secundum ordinem t. i. pro-
positum, de iis agitur, quæ iudicio vel sen-
tentia contraria sunt, illudque infirmant, vel
impediunt. Hæc autem sunt quatuor, qui-
bus pendentibus nihil est innovandum, vide-
licet appellatio. Sup. de offic. jud. deleg. c. pa-
pularis 28. §. præterea, & D. nihil innov. appel-
lacionem. l. un. recusatio iudicis. c. secundo re-
lationem. l. un. §. tertio postulas. relatio. Sup. de
offic. leg. c. 5. & 2. q. 1. c. nomen 11. & 6. q. 3.
denique 3. & peregrinatio ejus, qui Romam
petit sedis Apostolicæ adeundæ causa. c. me-
minimus 9. & c. ad audientiam 34. & Inf. c.
prox.

- 2 *prox. c. un.* §. De appellatione & relatione iudicis dictum est *lib. 49. Pandectar. tit. 1. & alibi*
- 3 sequentibus. §. De recusatione iudicis peregri-
 primo, recusari iudicem suspectum. *de offic. judic. deleg. c. suspicionis 39. & 39. §. 1.*
 §. Nota secundo, posse recusari tam iudicem
 ordinarium. *d. c. ultim. & Sup. de foro com-
 tent. c. 4.* quam iudicem delegatum. *c. 1. §. 1. & Sup. de offic. judic. deleg. d. c. 1. §. 1. & c. 1. §. 1. & c. 1. §. 1.*
cionis. Jure autem civili recusatur tam
 iudex delegatus. *C. de judic. l. aperit*
 ordinario autem suspecto adjungitur
 4 *pus. Nov. 86. c. 2.* §. Nota tertio, iudex
 suspicionis coram ipso iudice recusari
 poni, & coram arbitris probari. *d. c. 1. §. 1. & c. 1. §. 1. & c. 1. §. 1.*
requiris. §. tertio postulat. & c. cum sp
in pr. & Sup. de offic. judic. delegat. d. c. 1. §. 1.
cionis.

XXIX. De clericis peregrinantibus.

DE clericis peregrinantibus, id est, iudicibus
 scientibus ut sedem Apostolicam ad
 nota nihil interim esse innovandum, *c. 1. §. 1. & c. 1. §. 1.*
 vel ante citationem iter arripuerint. *Sup. de offic. judic. delegat. c. 1. §. 1. & c. 1. §. 1.*
prox. c. meminimus 9. vel post aliquod
 vamen sibi illatum. *d. c. un. b. t. ad lib. 1. §. 1. & c. 1. §. 1.*
 2 *dientiam 34. Sup. t. prox.* §. Nota
 tiam inter hunc titulum *de clericis peregrinantibus*,
nantibus, & tit. Sup. de clericis peregrinantibus.

ibi peregrini vocantur exteri, qui extra provinciam seu dioecesim habitant: hic peregrinantes appellantur, qui iter faciunt, ad sedem Apostolicam accedant.

XXX. De confirmatione utili & inutili.

Sententia, quæ per appellationem suspensa & infirmata est, interdum per superiorem iudicem confirmatur, dum bene fuisse iudicatum, & male appellatum pronunciat. §. 2. Nec tamen sententiæ duntaxat confirmantur, sed etiam alii actus, ut prælatorum electiones. Inf. lib. 6. de elect. c. 6. §. cæterum. Confirmatio autem, si valet, dicitur utilis; si effectum caret, appellatio inutilis, aut quia per surreptionem, c. 2. vel per obreptionem est impetrata. c. 5. Explicite tractatus de iudiciis, una cum secundo libro Decretalium.

LIBER